

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Principiële goedkeuring van het besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Defensie' in Zaventem

Samenvatting

Ontwerp-besluit van de Vlaamse Regering houdende definitieve vaststelling van het GRUP 'Defensie' in Zaventem.

Het planningsproces 'Defensie' voorziet in de herbestemming en de ordening van een militaire bestemming van meer dan 90 ha in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De herbestemming dringt zich op omwille van de verhuis van de NAVO naar de overkant van de Léopold III-laan en omwille van de plannen om een nieuw Defensie-hoofdkwartier te bouwen. Voor het gehele gebied te Zaventem, Evere en Brussel-stad werd in 2019 een federaal samenwerkingsakkoord en een samenwerkingsakkoord tussen de gewestregeringen overeengekomen. Deze akkoorden resulteren in de afgestemde opmaak van een Richtplan van aanleg (RPA) in het Brussels Hoofdstedelijk gewest en een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) in Vlaanderen: GRUP 'Defensie'.

In het GRUP 'Defensie' wordt een herbestemming voorzien van de site van Defensie (90 ha) op Vlaams grondgebied naar een 'Gemengd bedrijventerrein', 'Bosgebied' en 'Parkgebied'. Hiernaast wordt de inrichting voorzien van een gewestgrensoverschrijdend nieuw hoofdkwartier voor Defensie en de verduurzaming van de aanliggende begraafplaatsen te Zaventem. Conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 2019 wordt in het GRUP voorzien in een bosbestemming van ca. 30 ha.

De adviezen, bezwaren en opmerkingen uit het openbaar onderzoek over het ontwerp-GRUP leiden niet tot fundamentele aanpassingen van de planopties. Er werden beperkte aanpassingen aangebracht in het grafisch plan, de stedenbouwkundige voorschriften, de toelichtingsnota en het plan-MER, zonder ingrijpende inhoudelijke gevolgen.

Tegelijk met de definitieve vaststelling van het GRUP wordt een 'realisatieakkoord voor het grootstedelijk landschappelijk gebied ten zuiden van de Leopold III-laan' ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Na de de principiële vaststelling door de Vlaamse Regering wordt het advies van de Raad van State gevraagd.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De start van het geïntegreerde planningsproces werd voorafgegaan door de ondertekening van twee samenwerkingsakkoorden:

- Op 21 december 2018 (VR 2018_2112_DOC.1669) keurde de Vlaamse Regering het 'samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de gecoördineerde opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en een richtplan van aanleg voor de site ex-NAVO/Defensie-KKE in Evere, Stad Brussel en Zaventem' goed.
- Eveneens op 21 december 2018 (VR 2018_2112_DOC.1650) keurde de Vlaamse Regering het 'samenwerkingsakkoord over de inplanting van het nieuwe hoofdkwartier van Defensie en de vijfde Europese school en de stedenbouwkundige principes' goed. Dit akkoord werd door de verschillende regeringen (Federale, Vlaamse en Brusselse) effectief op 29 mei 2019 ondertekend. Volgende stedenbouwkundige principes werden hierbij overeengekomen:
 - *Dichte verstedelijking van de terreinen gelegen in een zone (hierna genaamd als "stedelijke zone") van ± 400 meter ten zuiden en langs de Leopold III laan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Vlaams Gewest, met respect voor de autonomie van de gewesten.*
 - *Ontwikkeling van een grootstedelijk landschappelijk gebied ten zuiden van de stedelijke zone rekening houdend met een beperking van bouwvolumes en met de ontwikkeling van een belangrijk deel van deze ruimte als groengebied, met als doel een groene intergewestelijke verbinding te ontwikkelen tussen de sites Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem)*

Bij de uitwerking in de zuidelijke open ruimte op Vlaams grondgebied wordt minstens 20 ha bosuitbreiding voorzien, als onderdeel van de Groen verbinding tussen Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem) en gekaderd binnen de realisatie van openbaar toegankelijk groen in de Vlaamse rand. Op grondgebied van Zaventem en aansluitend ten oosten van gebouw Z wordt de mogelijkheid voorzien voor economische activiteiten binnen de stedelijke zone afgebakend vanuit de Leopold III-laan.

De Vlaamse Regering keurde op 21 mei 2021 de startnota voor het geïntegreerd planningsproces voor het GRUP 'Defensie' goed (met referentie: VR 2021 2105 DOC.0546/2BIS).

Het ontwerp-GRUP werd door de Vlaamse Regering voorlopig vastgesteld op 14 juli 2023. Het openbaar onderzoek vond plaats van 3 oktober tot en met 1 december 2023.

De Vlaamse regering heeft op 3 mei 2024 beslist de termijn voor de definitieve goedkeuring te verlengen met 60 dagen (VR 2024 0305 DOC.0653-1).

2. INHOUD

Het geïntegreerde planproces is verlopen in nauw overleg met het lokaal bestuur en de betrokken administraties in Vlaanderen, Brussel en federaal, met een sterk participatief traject met de verschillende stakeholders.

In het Vlaams gewest gelden momenteel de bestemmingen militair gebied en openbaar nut. In het GRUP 'Defensie' wordt een herbestemming voorzien naar een 'Gemengd bedrijventerrein', 'Bosgebied' en 'Parkgebied'. Hiernaast wordt de inrichting voorzien van een gewestgrensoverschrijdend nieuw hoofdkwartier voor defensie en de verduurzaming van de aanliggende begraafplaatsen te Zaventem.

Voor het GRUP werden 3 plandoelstellingen geformuleerd in overeenstemming met de stedenbouwkundige principes uit het federaal akkoord:

- Stedelijkheid: in een zone van + 400 meter ten zuiden en langs de Leopold III-laan wordt een dichte verstedelijking van de terreinen voorzien, waarbinnen plaats is voor het nieuwe hoofdkwartier van Defensie, een vijfde Europese school, langs Brusselse zijde een nieuwe gemengde stadswijk en langs Vlaamse zijde een zone voor economische activiteiten;
- Natuur: ten zuiden van de stedelijke zone wordt voorzien in de ontwikkeling van een grootstedelijk landschappelijk gebied, met als doel een groene intergewestelijke verbinding te ontwikkelen tussen de sites Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem). Op grondgebied van het Vlaams Gewest wordt minimum 20ha bos voorzien.
- Mobiliteit: het mobiliteitsnetwerk wordt duurzaam en meerlagig gestructureerd en verknoopt. Het open ruimtegebied wordt autovrij gemaakt en de stedelijke zone autoluw.

Dit resulteerde in volgend ruimtelijk concept voor het gebied:

Voor het gebied werd vanuit de doelstellingen één globale en coherente visie opgemaakt. Vermits het plangebied zich zowel op Vlaams als op Brussels grondgebied bevindt, worden er twee plannen opgemaakt worden: een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de delen op Vlaams grondgebied en een Richtplan van Aanleg (RPA) op Brussels grondgebied. Het spreekt voor zich dat het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan enkel bestemmingswijzigingen en stedenbouwkundige voorschriften opneemt voor het deel van het plangebied gelegen op grondgebied van het Vlaams Gewest. Het RPA doet hetzelfde voor de delen die gelegen zijn op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De Gewestregering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest keurde op 3 mei 2024 het RPA 'Defensie' definitief goed.

Op de inhoud van het plan, de relatie met het voorafgaandelijke planningsproces wordt ingegaan in de toelichtingsnota van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

3. RESULTATEN VAN HET OPENBAAR ONDERZOEK

De Vlaamse Regering stelde het ontwerp-GRUP voorlopig vast op 14 juli 2023. Het openbaar onderzoek liep van 3 oktober tot en met 1 december 2023. Er werd een informatiemoment georganiseerd voor het ruime publiek op 17 oktober 2023. Voor werd de werkvorm gebruikt van een infomarkt. De infomarkt diende om bezoekers te informeren over het GRUP 'Defensie' in Zaventem en gaf onder meer ook informatie over de manier waarop inspraakreacties kunnen worden ingediend.

Er werden 12 reacties ontvangen, waaronder 10 adviezen van de provincie Vlaams-Brabant, de gemeente Zaventem, de gemeente Schaarbeek, de gemeente Evere, de Vlaamse Milieumaatschappij (water), de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, het Agentschap Wegen en Verkeer, het Departement Openbare Werken, perspective.brussels en Defensie.

In navolging van de adviezen, bezwaren en opmerkingen zijn aanpassingen doorgevoerd aan de verordenend delen van het GRUP:

- aanduiden van een veiligheidsperimeter van 25m omheen de site van gebouw 'Z',
- vergroten van de bestemming militair domein voor ca. 1,2 ha,
- vergroten van de bestemming parkgebied voor ca. 0,5 ha,
- verduidelijken van de multimodale ontsluiting van het militair domein,
- aanpassen van de stedenbouwkundige voorschriften i.v.m. de realisatie van de gemengde bedrijvzone,
- aanpassen en verduidelijken van de inrichtingsmodaliteiten van de gemengde bedrijvzone en het militair domein,
- verduidelijken van de nutsvoorzieningen in Parkgebied ten aanzien van het Militair domein,
- verduidelijken van de bepalingen rond verlichting in het militair gebied.

In navolging van de adviezen, bezwaren en opmerkingen zijn aanpassingen doorgevoerd aan het plan-MER:

- een nieuwe doorrekening van het verkeersmodel,
- verduidelijkingen rond de referentiesituatie, de methode van onderzoek en effectenbepaling bij de discipline Mens-Mobiliteit,
- verduidelijking rond de reikwijdte van het plan-MER tegenover een project-MER bij de discipline Mens-Mobiliteit (detaillering van functies) en
- kleine aanvullingen bij het onderzoek binnen de discipline Mens-Mobiliteit.

Volgende elementen in de adviezen, bezwaren en opmerkingen hebben niet geleid tot aanpassing van het plan:

- opmerkingen inzake sectorale wetgeving,
- opmerkingen die buiten de reikwijdte van het GRUP vallen,
- inrichtingsvragen op projectniveau,
- opmerkingen met betrekking tot de Brusselse begraafplaatsen en
- vragen inzake het tijdelijk behoud van de looppiste.

4. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot planbaten of planschade. Er worden geen bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot een kapitaal- of gebruikersschadevergoeding.

De Vlaamse Landmaatschappij is belast met de behandeling van aanvragen voor dergelijke compensaties en ontvangt jaarlijks een bijzondere dotatie van het Vlaams Gewest voor de bekostiging van de compensaties.

Overeenkomstig artikel 43, §3, 3° en artikel 31, §2, 1° van het besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

5. VERDER TRAJECT

Het ontwerp-besluit wordt voor advies voorgelegd aan de Raad van State, afdeling Wetgeving voor advies. De adviestermin van de Raad van State bedraagt 30 kalenderdagen.

Na verwerking van het advies van de Raad van State wordt het GRUP voor definitieve vaststelling voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Het besluit houdende definitieve vaststelling van het GRUP wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en op de website van het departement Omgeving. Het besluit wordt betekend aan de provincie Vlaams-Brabant en de gemeente Zaventem.

De Vlaamse overheid is betrokken bij de realisatie van het plan via samenwerkingsovereenkomsten die aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Tegelijk met de definitieve vaststelling van het GRUP wordt een 'realisatieakkoord voor het grootstedelijk landschappelijk gebied ten zuiden van de Leopold III-laan' ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Defensie' en aan de volgende bijlagen:
 - bijlage I. Verordenend grafisch plan
 - bijlage II. Verordenende stedenbouwkundige voorschriften
 - bijlage IIIa. Toelichtingsnota – tekst
 - bijlage IIIb. Toelichtingsnota – kaarten
 - bijlage IV. Register planbaten, planschade, kapitaalschade en gebruikersschadecompensatie
 - bijlage V. Plan-MER
 - bijlage VI. Ontwerpend onderzoek.
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR